

Nácvik počátečního čtení v prvních třídách

Jaké jsou EFEKTIVNÍ METODY UČENÍ prověřené při pilotáži zavádění Školních vzdělávacích programů do škol?

OD ŠKOLNÍHO ROKU 2008/2009 ZAHAJUJEME VÝUKU POČÁTEČNÍHO ČTENÍ V PRVNÍCH ROČNÍCÍCH METODOU ANALYTICKO - SYNTETICKOU A V PARALELNÍ TŘÍDĚ METODOU GENETICKOU. I v tomto školním roce nabízíme alternativně obě metody

Při vzájemném porovnání obou metod docházíme k závěru, že obě mají své klady a zápory. Každá bude vyhovovat jinému typu žáků a každá bude různými učiteli aplikována jinak. Nezáleží tedy jen na metodách výuky, ale také na způsobu jejich aplikace do školního vyučování.

Nelze tedy jednoznačně určit, která z metod je vhodnější.

Nácvikem počátečního čtení se zabývají lidé odnepaměti. Postupně se v historii vydělila řada metod, z nichž některé byly účinnější, jiné méně. V současné době probíhá výuka počátečního čtení v prvních ročnících ZŠ metodou analyticko-syntetickou, genetickou a globální. Dnes se tedy učitelé, ale i rodiče mohou rozhodovat mezi těmito metodami.

S novými poznatky se každý člověk dosud ještě v největší míře setkává prostřednictvím tištěného textu. Čtení je proto hlavní činností každého člověka v jeho cestě za poznáním. Navíc dnes žijeme v době informační exploze, kdy čtení je stále důležitější. Člověk 21. století musí umět rychle a dobře (tzn. s porozuměním) číst.

Dobré a rychlé čtení je závislé na metodě. Jaká metoda ale povede rychleji k cíli a bude působit dětem radost? Takovou univerzální metodu, která by byla ideální pro všechny děti najednou, asi nikdy nenajdeme. Každé dítě, které přichází do první třídy, je jiné, jinak se vyvíjí; řeč a písmo je u prvňáčků na různém stupni vývoje chápání, již dosažená gramotnost je v různých stádiích a i rozumové schopnosti nejsou u dětí shodné. Malé procento žáků ve třídě bude vždy potřebovat více času a péče učitelů i jejich rodičů, aby mohlo čtení zvládnout.

Hlavním úkolem, ať už pracujeme kteroukoliv metodou, je probudit v dětech zájem o čtení a dovést je k hlavnímu cíli – čtenářská gramotnost, t.j. čtení s porozuměním vedoucí k potřebě celoživotního vzdělávání a v neposlední řadě zájmu o literaturu.

Demokratická škola dává prostor rozvoji různých metod ve výuce prvopočátečního čtení, a proto Vám chce dát i naše škola možnost rozhodnout se a vybrat metodu vhodnou právě pro Vaše dítě. Věříme, že nám jde o totéž – vybrat pro Vaše dítě metodu právě pro něj vhodnější, aby mohlo být úspěšným školákem a proto si velmi ceníme toho, že jste na tuto rodičovskou schůzku přišli.

Pro případné další dotazy kontaktujte do konce června vedení školy.

EFEKTIVNÍ METODY UČENÍ prověřené při pilotáži zavádění Školních vzdělávacích programů do škol:

Cesta jak efektivně učit vede přes metody kritického myšlení a genetickou metodu čtení. Přečtěte si ukázky z Příručky dobré praxe. Tato příručka byla výstupem několikaleté práce učitelů na šestnácti školách v České republice.

Ke stažení a pročtení využijte odkaz na webu školy:

http://www.zskunratice.cz/web/ucitele/skolni_vzdelavaci_program/pocatecni_cteni.php

Jitka Vinklerová: Genetickou metodou k rozvoji klíčových kompetencí aneb Od samého počátku na cestě za poznáním + příloha 1, příloha 2, příloha 3. Poznámka: autorka textu byla koordinátorkou tvorby Školního vzdělávacího programu a zástupkyní ředitele školy /nyní na mateřské dovolené/ a pomáhala zavádět metodu na naší.

Blanka Staňková: Metody RWCT v 1. ročníku ZŠ + příloha - Poznámka: Program RWCT – Reading and Writing for Critical Thinking – Čtením a psaním ke kritickému myšlení byl vyvinut konsorciem pro demokratické vzdělávání v USA. Více na www.kritickemysleni.cz. Autorka textu nyní pracuje na Univerzitě Karlově Pedagogické fakultě, Katedře primární pedagogiky a s naší školou spolupracuje. V ZŠ Kunratice škole kurzy RWCT absolvovali prakticky všichni učitelé.

Několik článků škol, kde mají s genetickou metodou čtení již dlouholeté zkušenosti:

Jungmannova základní škola v Berouně - <http://www.skola.hu.cz/src/genetika.html>

ZŠ Proboštov - souhrnné informace o tom, jak se učí genetickou metodou - <http://www.zsprobostov.cz/gmc.htm>

ZŠ Hrdějovice - několik informací z vlastní zkušenosti - http://www.zshrdejovice.cz/prvni_rocnik.html

ZŠ Hustopeče nad Bečvou - Genetická metoda čtení v naší škole: Spokojený žák = spokojený učitel -

<http://www.zshust.hranet.cz/index.php?name=News&file=article&sid=654>

Metodický portál RVP – Genetickou metodu čtení mohou doporučit - článek učitele pracujícího v ZŠ Praktické (dříve Zvláštní ZŠ) - <http://www.rvp.cz/clanek/576/1521>

Metodický portál RVP - článek popisující a srovnávající obě metody čtení - http://www.rvp.cz/autor/wildova_radka

Učebnice:

Učíme se číst - Wagnerová J. - Olympia : Knihkupectví Neoluxor - <http://www.neoluxor.cz/ucebnice/zakladni-skoly/1-trida/ucime-se-cist-d3t38146>

Pracovní sešit:

Učíme se číst PS SPN a.s. - Wagnerová J. - Olympia : Knihkupectví Neoluxor - <http://www.neoluxor.cz/ucebnice/zakladni-skoly/1-trida/ucime-se-cist-ps-spn-a-s-d3t13089>

Literatura:

Fabiánková, B., Havel, J., Novotná, M.: Výuka čtení a psaní na 1. stupni základní školy.

Wildová, R.: Některé didaktické problémy výuky prvopočátečního čtení.

Wildová, R.: Vybrané didaktické problémy výuky prvopočátečního čtení.

Wildová, R., Wágnerová. J.: Aktuální problémy didaktiky prvopočátečního čtení a psaní.

METODA GENETICKÁ

- Není žádnou nově objevenou metodou, ani není převzata odnikud ze zahraničí a v žádném případě se nejedná o žádný experiment. Jedná se o efektivní cestu rozvoje čtenářských dovedností. Touto metodou se učilo čtení do roku 1951, kdy bylo v ČSR vytvořeno tzv. jednotné školství, které povolovalo pouze jednu metodu výuky čtení – analyticko-syntetickou (slabikovací), kdy se spojují hlásky do slabik a pak se teprve přechází k samotnému čtení celých slov (Má-ma má ma-so.). Ve školním roce 1995-96 se souhlasem MŠMT ČR paní PhDr. Jarmila Wagnerová, CSc., koncipovala projekt, jehož cílem bylo využít myšlenek a zkušeností s genetickou metodou českého elementaristy a básníka Josefa Kožíška. V roce 1913 vyšla jeho čítanka Poupata, která stále zůstává vzorem pro tvorbu českých slabikářů. /V současnosti si opět můžete koupit v knihkupectví tuto učebnici našich babiček i vy./

- Tato metoda se dnes pojímá jako metoda přirozená vývoji dítěte, protože děti, které se naučí číst samy (ještě před vstupem na ZŠ), postupují obdobným způsobem. – Zpočátku je zaujmou velká tiskací písmena, ptají se, co písmena představují, co znamenají. V další fázi se pokoušejí již známá písmena zapsat, napodobit a nakonec „skládáním“ (tedy syntézou) sestavují ze známých písmen slova a „čtou“ - rychleji čtou s porozuměním - například pohádky.

- Klade velký důraz na rozvoj sluchového vnímání. Tato metoda vůbec nerozkládá slova na slabiky, ale rovnou na hlásky. Snaží se, aby si dítě každé písmeno (obraz) zároveň propojilo s odpovídající hláskou (zvukem) a tím urychluje proces čtení.

- Některým dětem více vyhovuje to, když se jejich oko nemusí „zastavovat“ na každé slabice (která sama o sobě často nenesé žádný význam, nemá smysl), ale čte rovnou celé slovo.

- Snaží se od počátku pěstovat čtení s porozuměním. Díky tomu, že se děti zpočátku soustředí jen na jeden typ písma („hůlkové písmo“) zvládnou celou velkou tiskací abecedu velmi brzy a tak mohou číst kvalitnější texty.

- Výuka psacího písma se odsouvá až zhruba na druhé pololetí. Takže děti do té doby píšou pouze hůlkovým písmem. Mohou však zapisovat již téměř cokoli a navíc je tak více času na uvolňovací cviky, které jsou nezbytné pro dětská zápěstí, jež nejsou navyklá na tak jemné a dlouhé pohyby, které proces psaní psacím písmem vyžaduje.

METODA ANALYTICKO - SYNTETICKÁ

- Byla rozpracována a používána od roku 1864 J.V.Svobodou.

- Na začátku druhé poloviny minulého století (v roce 1951) byla zavedena centrálně, povinně pro všechny školy, proto je u nás v dnešní době mnohem více užívaná a známá.
- Vychází z mluveného slova, z faktu, že český jazyk je v podstatě fonetický, kde písmenu odpovídá hláska, která se píše, tak, jak se vyslovuje. Jak název napovídá kombinuje postup analytický – rozklad slova na slabiky a hlásky a proces syntézy – spojování písmen do slabik a slov. Žák při čtení slabikuje (no-sí-me).
- V této metodě je při nácviu nového písmene vyvozeno příslušné slovo z mluvené řeči, dále je analyzováno na slabiky a hlásky, ke kterým jsou následně přiřazována písmena. Proces syntézy pak znamená spojování písmen do dalších slabik a slov a pozdější psaní těchto slov.
- Děti se současně se čtením učí i psát, seznamují se všemi písemnými podobami hlásky – podstatným znakem této metody je vzájemný vztah čtení a psaní (doporučoval už J.A.Komenský).
- Procvičuje myšlenkové operace analýzu a syntézu.
- Pro tuto metodu je k dispozici velký výběr učebnic a literatury – výchova ke čtenářství.
- Pro některé děti je náročná – analýza a syntéza.
- V rukou nezkušeného učitele může vést k mechanickému procvičování slabik

Při vzájemném porovnání obou metod docházíme k závěru, že obě mají své klady a zápory. Každá bude vyhovovat jinému typu žáků a každá bude různými učiteli aplikována jinak. Nezáleží tedy jen na metodách výuky, ale také na způsobu jejich aplikace do školního vyučování.

Nelze tedy jednoznačně určit, která z metod je vhodnější.